

Lunula

Nr slajdu Spis treści

2. Lunula – co jest? Występowanie w Europie
3. Surowiec, technologia i zdobnictwo lunuli z Radomia
4. Miejsce znalezienia zabytku z Radomia
5. Jak były noszone lunule?
6. Rodzaje lunul z ziem polskich i ich pochodzenie
7. Znaleziska lunul z ziem polskich (mapa)
8. Symbolika i funkcja lunul
9. Chronologia lunul

Lunula

jest to ozdobna zawieszka w kształcie pół księżyca, z otwartymi końcami, zagiętymi do wewnątrz, skierowanymi do dołu i z rurkowatym uszkiem w części górnej, służącym do zawieszania.

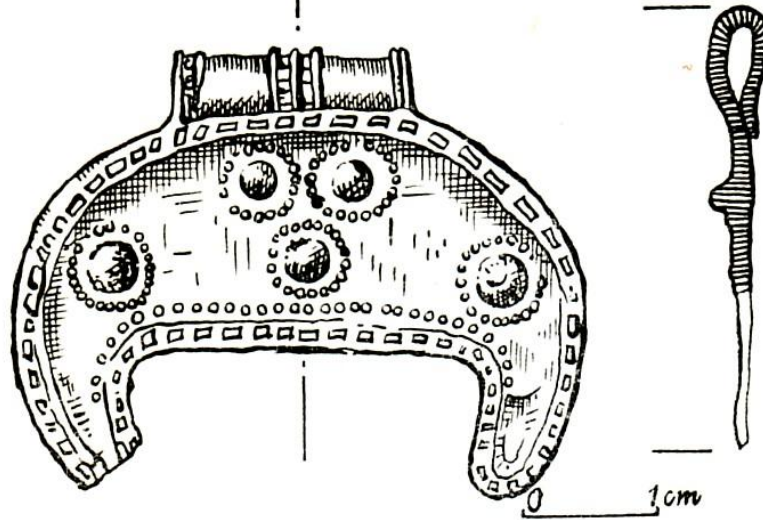
Lunule są ozdobą kobiecą. Znane są w całej Europie. Szczególnie modne były na Słowiańszczyźnie Wschodniej. Rzadziej noszono je na Słowiańszczyźnie Zachodniej i Południowej. Odkrywane są w: grodach, na osadach, cmentarzyskach i skarbach, czasami tylko poza kontekstem archeologicznym.

Foto ze skalą. Inw.
108/64

Surowiec, technologia, zdobnictwo

lunuli z Radomia

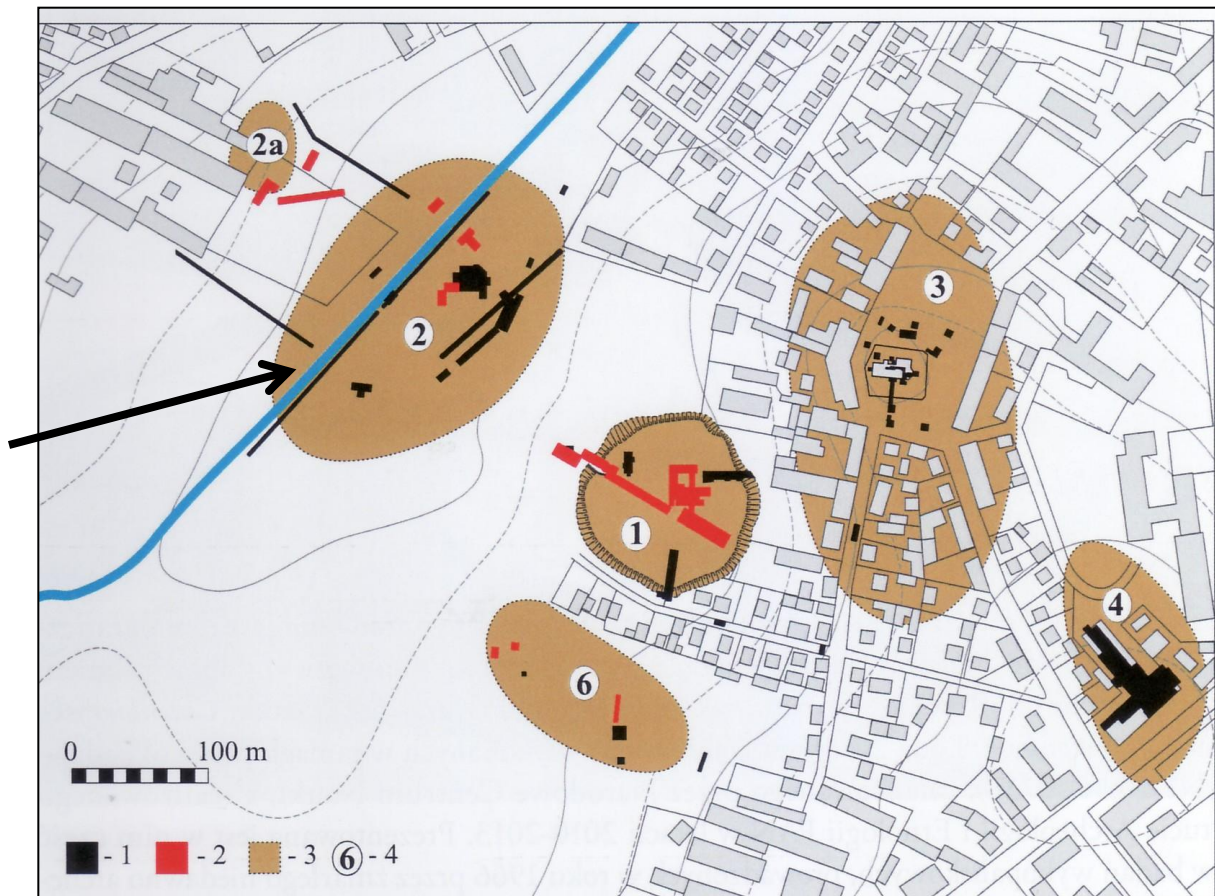
(Z. Żaki, Archeologia Małopolski, 1974, ryc.

Lunula jest wykonana ze srebra (**ołowiu sprawdzić**). Jej korpus razem z uszkiem odlany jest w formie, w postaci cienkiej blaszki.

Ornament – guzki i granulki są lutowane do blaszki, otok **z pseudo filigranem, odlany z blaszką (lub odcisnięty? sprawdzić)**.

Zdobnictwo: **a)** na awersie symetryczny układ pięciu, takich samych, guzków otoczonych pierścieniami z drobnych kuleczek. Trzy guzki tworzą kompozycję centralną w kształcie trójkąta o odwróconej do góry podstawie. Wierzchołek jego i dwa guzki boczne tworzą układ liniowy. Do niego nawiązuje rząd drobnych granulek, identycznych jak przy guzkach. Otok zabytku i uszko ma imitację filigranu; **b)** na rewersie brak dekoracji, jak w przypadku pozostałych, takich zabytków.

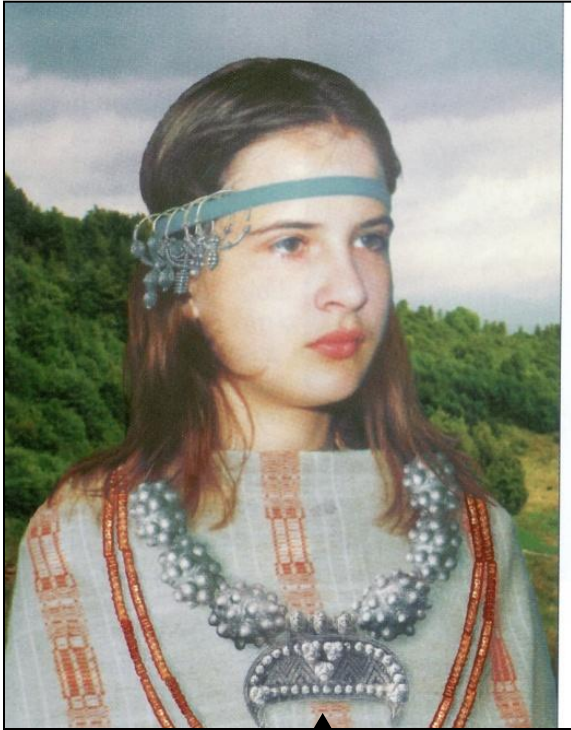
Miejsce znalezienia zabytku z Radomia

1. Gród „Piotrówka”, 2. Osada przygodowa nad rzeką Mleczną, 3. Osada targowa i kościół pw. św. Wacława, 4. Osada przygodowa i cmentarzysko, 5. Osada przygodowa,

Jak były noszone lunule?

wg J. Poleski, Wczesnośredniowieczne grodziska na Pogórzach i w Beskidach, „Z Otchłani Wieków”, R.56/Nr3/2001

Lunule były pojedynczymi, a czasami wielokrotnymi, elementami naszyjników wykonanych z metalowych i szklanych paciorków lub ich kompozycji. Wykorzystywane też były jako ozdobne zakończenia łańcuszków. Przytwierdzano je też do tekstyliów i skóry, jako znaki wartości materialnej **(S. Małachowska 1998, s. 69)**

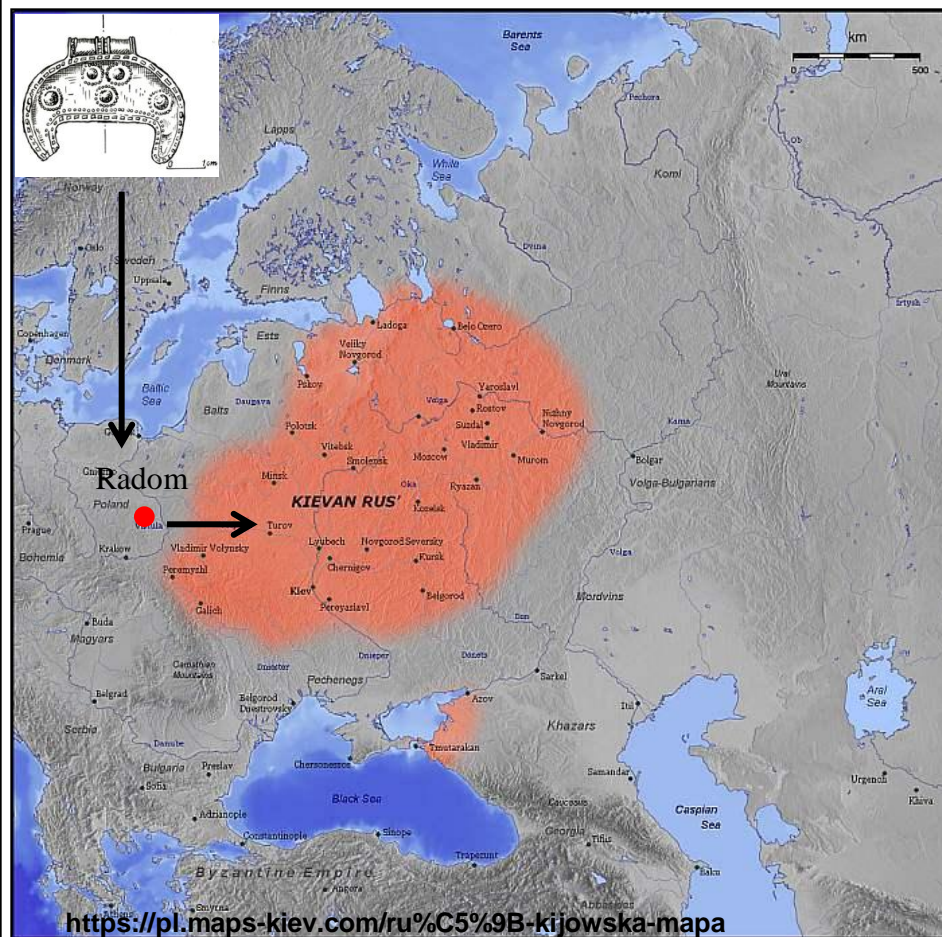
Rodzaje lunul z ziem polskich i ich pochodzenie

Lunule z ziem polskich są zróżnicowane pod względem wielkości i rodzaju zdobnictwa

Odmiany lunul

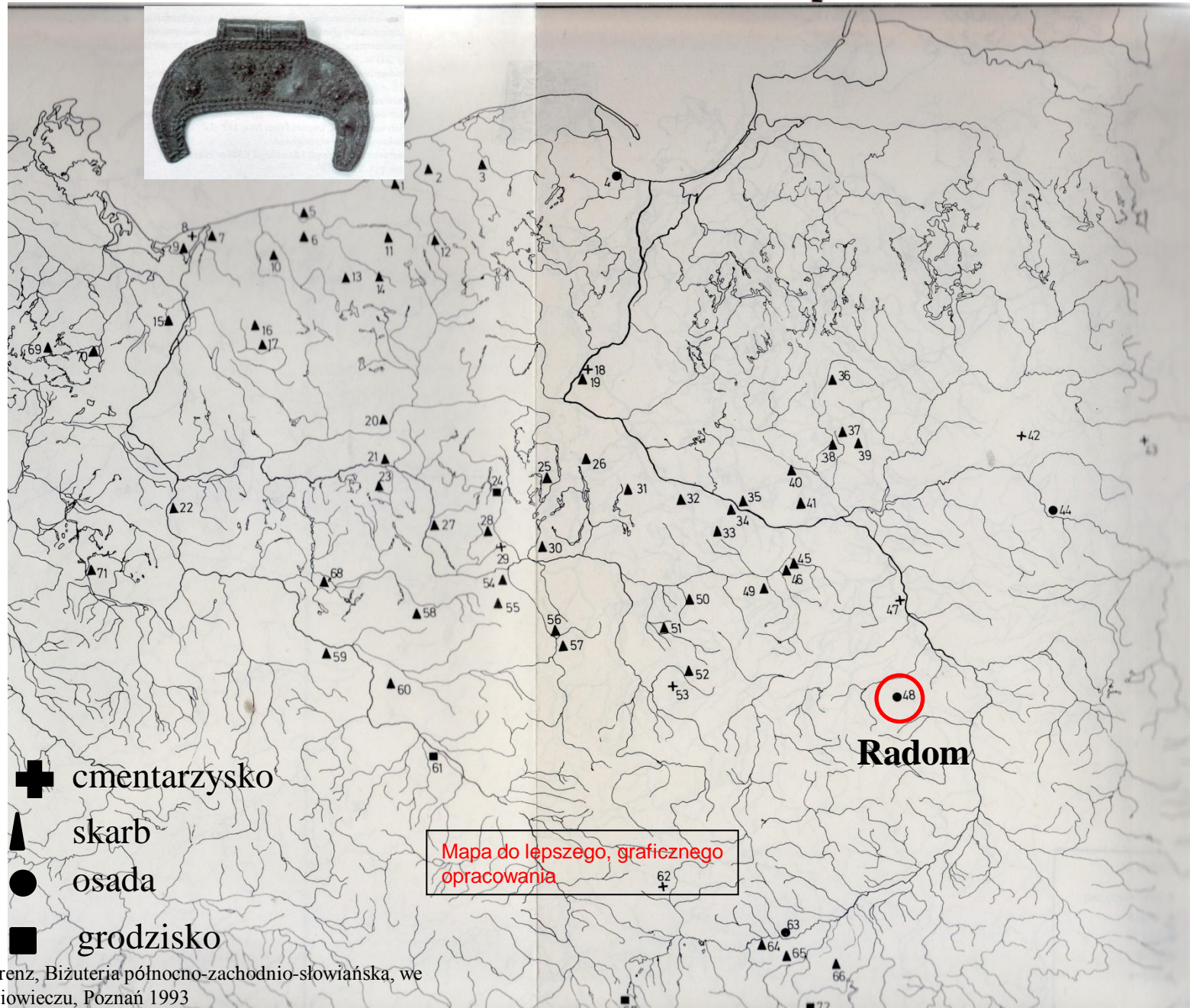
Okazy z dużymi guzkami centralnie umieszczonymi, jak na zabytku w Radomiu, najliczniej występują na Rusi Kijowskiej

W dorzeczu Odry i Wisły lunule nie cieszyły się dużą popularnością. Znanych jest ok. 100 egzemplarzy. Uważa się je za importy z Rusi, bądź wytwory miejscowego jubilerstwa, powstałego pod wpływem impulsów z tamtego obszaru.

Znaleziska lunul z ziem polskich

✚ cmentarzysko

▲ skarb

● osada

■ grodzisko

Mapa do lepszego, graficznego
opracowania

Radom

wg H. Kočka-Krenz, Bizuteria północno-zachodnio-słowiańska, we
wczesnym średniowieczu, Poznań 1993

Dalej

Symbolika lunul

1. Oznaka kobiecej siły zamkniętej w półksiężycu
2. Atrybut energii żeńskiej
3. Totem płodności
4. Amulet chroniący przed urokiem, czarami , nieszczęściami, chorobami i wpływami złych duchów
2. Talizman przynoszący szczęście

Funkcja lunul

1. Ozdobna
2. Magiczna
3. Pieniądza niemonetarnego w odniesieniu do zabytków srebrnych

Chronologia

Lunule używane były od końca IX do XII wieku, a sporadycznie jeszcze w XIII stuleciu. Okazy z dużymi guzami, jak w przypadku zabytku z Radomia, noszone były w okresie od 1. połowy XI do XII wieku, a więc około 150 lat.